

בחד מלה אתיא, דבעי לבתר ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, ולקשרא דא בדא למהוי כלא חד, ודא הוא פולחנא דקודשא ברין הוא. אמרו ליה רבי אחא ורבי אבא, ודאי הכי הוא. ופאה חולקיהון דצדיקניא דמשפדלי באורייתא, וידעי ארחוי דקודשא ברין הוא, קמו ואזלו אבתריה דרבי אבא, ג' מילין.

זה בזה להיות הפל אחד, וזהו עבודת הקדוש ברוך הוא. אמרו לו רבי אחא ורבי אבא, ודאי כף הוא. אשרי חלקם של הצדיקים שמשפדלים בתורה ויודעים דרכי הקדוש ברוך הוא. קמו והלכו אחרי רבי אבא שלשה מילין.

פתח רבי אבא ואמר, (תהלים ה) ואני ברוב חסדך אבא ביתך, הכי אוקמוה, דלא לבעי ליה לבר נש למיעל לבי כנישתא, אלא אי אימלך בקדמיתא, באברהם ויצחק ויעקב. בגין דאינון תקינו צלותא לקמי דקודשא ברין הוא, הדא הוא דכתיב, ואני ברוב חסדך אבא ביתך. אבא ביתך: דא אברהם. אשתתוה אל היכל קדשך: דא יצחק. ביראתך: דא יעקב, (ס"א) ואני ברוב חסדך דא אברהם. אבא ביתך דא יעקב, אשתתוה אל היכל קדשך ביראתך, דא יצחק. ובעא לאכללא לון ברישא, ויעול לבי כנישתא, ויצלי צלותיה. פדין כתיב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

פתח רבי אבא ואמר, (תהלים ה) ואני ברוב חסדך אבא ביתך. כף פרשוה, שלא צריך אדם להפנס לבית הכנסת אלא אם נמלך פראשונה באברהם ויצחק ויעקב, משום שהם תקנו את התפלה לפני הקדוש ברוך הוא. זהו שפתוב ואני ברוב חסדך אבא ביתך. אבא ביתך - זה אברהם. אשתתוה אל היכל קדשך - זה יצחק. ביראתך - זה יעקב. (ט"א) ברוב חסדך - זה יעקב. אשתתוה אל היכל קדשך - זה יצחק) וצריך להכלילם בתחלה, ויפנס לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. אז פתוב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

אם עולה קרבנו מן הבקר. אמר רבי יוסי, מאי שנא מן הבקר לעולה, ומן הצאן לעולה, ומן העוף לעולה. אי כלא חד, בגין מה שניא דא מן דא, דהא מן פלא אתעביד חד מלה. אלא, מאן דאדבק ידיה לדא, מקריב מן הבקר. ואי לא יכיל, מן הצאן. ואי לא יכיל מן העוף. דהא כתיב, (ויקרא יד) ואם דל הוא ואין ידו משגת, דהא קדשא ברין הוא לא אטרח עליה דבר נש יתיר, במלה דלא יכיל.

אם עלה קרבנו מן הבקר. אמר רבי יוסי, מה שונה מן הבקר לעולה ומן הצאן לעולה? אם הפל אחד, מפני מה שונים זה מזה, שהרי מהפל נעשה דבר אחד? אלא מי שהשיגה ידו את זה - מקריב מן הבקר, ואם לא יכול - אז מן הצאן, ואם לא יכול - אז מן העוף, שהרי פתוב (ויקרא יד) ואם דל הוא ואין ידו משגת, שהרי הקדוש ברוך הוא אין מטריח על האדם יותר בדבר שלא יכול. אמר רבי אלעזר, כמו שהיה החטא - כף היה מקריב. עשיר, שלבו גס בו לפעמים, היה מקריב שור, משום שלבו חושב יותר

אמר רבי אלעזר, פמה דהוה חטאה הכי הוה מקריב. עתירא, דזמנין דלביה גס ביה, הוה מקריב תורא. בגין

לְחַטָּא לְפָנַי רְבוּנוּ. הַבִּינוּנֵי מִקְרִיב מִן הַצֹּאן, מִשּׁוּם שְׂרָצוֹנוֹ אֵינוֹ גַּם בּוֹ כֹּף לְחַטָּא. הָעֲנִי שְׁלָבוֹ לֹא גַם בּוֹ, רְצוֹנוֹ נִמְוָף מֵהַפֵּל, מִקְרִיב מֵאוֹתוֹ הַקָּל מֵהַכֵּל. וְנִדְעוּ הַקְּרָבָנוֹת שֶׁלָּהֶם לְכֻלָּם, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְבָדָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן דֵּינוֹ שֶׁל כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמִשְׁקָל יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבוּהֵי, אָמַר לֵיהּ, הָא תְּנִינָן דְּעַל תְּלַת חוּבֵי עֲלָמָא רַעֲבָא לְעוֹלָם, וְכִלְהוּ חוּבֵי לֹא מִשְׁתַּפְּחֵי אֶלְאָ בְּעַתִּירֵי, בְּגִין דְּלִבְיָהּ גַּם בָּהּ, וְלֹא מִשְׁתַּפְּחֵי בְּמִסְפְּנֵי, מַה דִּינָא (דף ט' ע"א) הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטִיל לְמִסְפְּנֵי, וְקָאִים לְעַתִּירֵי, דְּהָא מִהִשְׁתָּא יוֹסְפוֹן לְמַחֲטֵי קָמִיהּ. אָמַר לֵיהּ יְאֹתָ שְׂאֵלְתָּ וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא וְאָמְרוּ, כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְּפָרְעָא מִן רְשִׁיעֵינָא וְלֹאֲבָדָא לְהוּ מִן עֲלָמָא, כְּדִין יְהִיב לְהוּ שְׁלוֹם, וְאַשְׁלִים לְהוּ בְּכֻלָּא.

אָבֵר תָּא חֲזִי, דְּכֹל בְּנֵי עֲלָמָא לֹא מִשְׁתַּפְּחִין קְרִיבִין לְמַלְכָּא עֲלָאָה, כְּאֵלִין מְאִנִּין דְּאִיהוּ אִשְׁתַּמְשׁ בָּהּ. וּמֵאֵן אֵינוֹן. (תהלים נא) לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה. (ישעיה נז) וְאֵת דִּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. אֵלִין אֵינוֹן מְאִנִּי דְּמַלְכָּא. וְכִד אִשְׁתַּכַּח בְּצוּרַת בְּעֲלָמָא, וְכַפְּנָא וְדִינָא אִתְתַּקַּף עַל מִסְפְּנֵי, כְּדִין כְּכָאן וְגַעְעָן קָמִי מַלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיב לוֹן יִתִּיר מִכְּלָא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֲנוֹת עֲנִי. וְכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד עַל מַה אִתְיָא כְּפָנָא לְעֲלָמָא. וְוִי לְאֵינוֹן חֲיִיבֵינָא דְגַרְמֵי הָאִי.

כִּד אִתְעַר מַלְכָּא לְאַשְׁגַּחָא בְּעֲלָמָא עַל קָלָא דְּמִסְפְּנֵי, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן מִנִּיָּהּ, וּמַעוּלְבָּנֵיָהּ, כְּדִין כְּתִיב, (שמות כב) שְׁמוֹעַ יִצְיִלְנוּ מֵהֶם וּמַעֲלָבוֹנָם, אֲזַ כְּתוּב (שמות כב) שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַּע צַעֲקוֹתוֹ. שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַּע - שְׁתֵּי פַעְמִים,

דְּלִבְיָהּ חָשִׁיב יִתִּיר לְמַחֲטֵי קָמִיהּ מְאִרְיָהּ. בִּינוּנֵי, מִקְרִיב מִן הַצֹּאן, בְּגִין דְּרַעוּתִיָּה לְאוֹ גַּם בִּיהּ כֹּף לְחַטָּי. מִסְפְּנָא דְּלִבְיָהּ לֹא גַּם בִּיהּ, רַעוּתִיָּה נִמְוָף מִכְּלָא, מִקְרִיב מֵהוּא קָלִיל מִכְּלָא. וְאַשְׁתַּמוּדְעָן קְרַבְנֵיהוֹן לְכֻלְהוּ, כֹּל חַד וְחַד בְּלַחוּדֵיָּהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאֵין דִּינָא כֹּל חַד וְחַד בְּמַתְקָלָא יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאִיל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבוּהֵי, אָמַר לֵיהּ, הָא תְּנִינָן דְּעַל תְּלַת חוּבֵי עֲלָמָא רַעֲבָא לְעוֹלָם, וְכִלְהוּ חוּבֵי לֹא מִשְׁתַּפְּחֵי אֶלְאָ בְּעַתִּירֵי, בְּגִין דְּלִבְיָהּ גַּם בָּהּ, וְלֹא מִשְׁתַּפְּחֵי בְּמִסְפְּנֵי, מַה דִּינָא (דף ט' ע"א) הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטִיל לְמִסְפְּנֵי, וְקָאִים לְעַתִּירֵי, דְּהָא מִהִשְׁתָּא יוֹסְפוֹן לְמַחֲטֵי קָמִיהּ. אָמַר לֵיהּ יְאֹתָ שְׂאֵלְתָּ וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא וְאָמְרוּ, כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְּפָרְעָא מִן רְשִׁיעֵינָא וְלֹאֲבָדָא לְהוּ מִן עֲלָמָא, כְּדִין יְהִיב לְהוּ שְׁלוֹם, וְאַשְׁלִים לְהוּ בְּכֻלָּא.

אָבֵר תָּא חֲזִי, דְּכֹל בְּנֵי עֲלָמָא לֹא מִשְׁתַּפְּחִין קְרִיבִין לְמַלְכָּא עֲלָאָה, כְּאֵלִין מְאִנִּין דְּאִיהוּ אִשְׁתַּמְשׁ בָּהּ. וּמֵאֵן אֵינוֹן. (תהלים נא) לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה. (ישעיה נז) וְאֵת דִּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. אֵלִין אֵינוֹן מְאִנִּי דְּמַלְכָּא. וְכִד אִשְׁתַּכַּח בְּצוּרַת בְּעֲלָמָא, וְכַפְּנָא וְדִינָא אִתְתַּקַּף עַל מִסְפְּנֵי, כְּדִין כְּכָאן וְגַעְעָן קָמִי מַלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיב לוֹן יִתִּיר מִכְּלָא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֲנוֹת עֲנִי. וְכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד עַל מַה אִתְיָא כְּפָנָא לְעֲלָמָא. וְוִי לְאֵינוֹן חֲיִיבֵינָא דְגַרְמֵי הָאִי.

כִּד אִתְעַר מַלְכָּא לְאַשְׁגַּחָא בְּעֲלָמָא עַל קָלָא דְּמִסְפְּנֵי, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן מִנִּיָּהּ, וּמַעוּלְבָּנֵיָהּ, כְּדִין כְּתִיב, (שמות כב) שְׁמוֹעַ יִצְיִלְנוּ מֵהֶם וּמַעֲלָבוֹנָם, אֲזַ כְּתוּב (שמות כב) שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַּע צַעֲקוֹתוֹ. שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַּע - שְׁתֵּי פַעְמִים,

אֲשַׁמַע צַעֲקָתוֹ. שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַע תְּרִי זְמַנִּי: חַד לְאַשְׁגָּחָא בְּקַלְיָהוּן. וְחַד לְאַתְפַּרְעָא מִן אֵינּוּן דְּגַרְמִין לֹון הָאֵי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְשַׁמְעַתִּי כִי חֲנוּן אָנִי וְחָרָה אַפִּי וְגו'. וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְכַפְנָא אֲשַׁתְּכַח בְּעַלְמָא, וּוִי לְאֵינּוּן עֲתִירִי חֵיִיבָא, בְּקַלְיָהוּן דְּמִסְפְּנֵי לְקַמֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזִי דַּהּוּא קַרְבְּנָא דְּמִסְפְּנָא, קַלִּיל (נ"א קריב) מְכֻלָּא, בְּגִין דְּלִבִּיהַּ תְּבִיר, וְאַף עַל גַּב דְּחֻשִׁיב לְמַחְטִי, אֲתַעְפֹּר מְנִיָּה. דְּהָא דִּי לִיָּה בְּצַעֲרִיָּה, וְדֵאֵינְשֵׁי בִיתִיָּה. וְעַל דָּא כָּל קַרְבְּנָא וְקַרְבְּנָא, כָּל חַד וְחַד בְּלַחֲוֹדוּי, אֲשַׁתְּמוּדְעֹן כְּלָהּוּ לְגַבֵּי כְּהֵנָּא.

עוֹבְדָא בַּהּ הוּא עֲתִירָא, דְּקָרִיב קָמֵי כְּהֵנָּא תְּרִין יוֹנִין, כַּד חָמָא לִיָּה כְּהֵנָּא, אָמַר לִיָּה, לָאוּ דִידֶךָ הוּא הָאֵי קַרְבְּנָא. אֲתָא לְבִיתִיָּה וְהוּא עָצִיב. אָמְרוּ לִיָּה אַחֵוֹי אֲמַאי אֲתָ עָצִיב. אָמַר לְהוּ, דְּלָא קָרִיב לִי כְּהֵנָּא קַרְבְּנָא דִּילִי. אָמְרוּ לִיָּה וּמַאי אִיָּהוּ. אָמַר לְהוּ תְּרִין יוֹנִין. אָמְרוּ לִיָּה, וְהָא מִן מִסְפְּנָא אִיָּהוּ, וְלָאוּ דִידֶךָ. דְּהָא כְּתִיב, וְאִם דַּל הוּא וְאִין יָדוּ מְשַׁגְּת וְגו'. אֲלָא קָרִיב קַרְבְּנָהּ. אָמַר לְהוּ מַאי אִיָּהוּ. אָמְרוּ לִיָּה חַד תּוֹרָא.

אָמַר לְהוּ, וּמָה כָּל כְּהֵנָּא חֲמִירָא מְחַשְׁבָּה דְּחֻשָּׁא. נְדַרְנָא, דְּלָא אֲסַלֵּק עַל לְבָאֵי מְחַשְׁבָּה דְּחֻשָּׁא. מִתְמָן וְלִהְלָאָה מָה עֵבַד. כָּל יוֹמָא אֲשַׁתְּדַּל בְּסַחֲוֹרְתָא, וּבְלִילִיא הָוָה נְאִים, כַּד אֲתַעֲר, הָוָה קָרִי לְאַחֵוֹי, וְאוֹלִיפּוּ לִיָּה מִיָּלִי דְאוֹרִיָּתָא, וְהָוָה לְעֵי עַד דְּסַלִּיק יְמָמָא. וְאַשְׁתְּכַח דְאוֹלִיף אוֹרִיָּתָא, וְהָוָה קְאָרִי לִיָּה יְהוּדָה אַחְרָא. יוֹמָא חַד אֵיעָרַע בֵּיָּה רַבִּי יִיסָא סְבָא, וְהָוָה פְּרִישׁ נְכֻסִי, פְּלַגּוּ לְמִסְפְּנֵי וּפְלַגּוּ לְסַחֲוֹרְתָא עַל יְמָא, בְּאֵינּוּן גְּבַרִין פְּרִישֵׁי יְמִין. וְהָוָה יְתִיב וְלְעֵי בְּאוֹרִיָּתָא.

אחת להשגיח על קולם, ואחת להפרע מאותם שגורמים להם את זה. זהו שכתוב ושמעתי פי חנון אני וחרה אפי וגו'. ולכן בשעה שרעב נמצא בעולם, אוי לאותם העשירים הרשעים, משום קולם של העניים לפני הקדוש ברוך הוא.

בא וראה שאותו קרבן של העני קל מהכל, משום שלבו שבור, ואף על גב שחושב לחטא, זה עובר ממנו, שהרי די לו בצערו ושל אנשי ביתו. ולכן כל קרבן וקרבן, כל אחד ואחד לבדו, כלם ידועים אצל הכהן.

מעשה באותו עשיר שהקריב לפני הכהן שני יונים. פשראה אותו הכהן, אמר לו, הקרבן הזה אינו שלך. הלך לביתו והיה עצוב. אמרו לו אחיו, למה אתה עצוב? אמר להם, שהכהן לא הקריב את קרבני. אמרו לו, ומה הוא? אמר להם, שני יונים. אמרו לו, והרי זה של עני, ולא שלך! שהרי כתוב, ואם דל הוא ואין ידו משגת וגו', אלא הקרב קרבנה. אמר להם, ומה הוא? אמרו לו, שור אחד.

אמר להם, ומה כל כך חמורה מחשבת החטא? נדרתי שלא אעלה על לבי מחשבת חטא. משם והלאה מה עשה? כל יום התעסק בסחורה, ובלילה היה ישן. פשהתעורר, היה קורא לאחיו, ולמדו אותו דברי תורה, והיה לומד עד שיעלה היום, ונמצא שלמד תורה, והיו קוראים לו יהודה האחר. יום אחד פגש בו רבי ייסא סבא, והיה מפריש נכסיו, חצי לעניים וחצי לסחורה על הים עם אותם אנשים שפורשים לימים, והיה יושב ללמד תורה.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקִּינִי. מָאֵן הוּא קִנִּי. אֵלַיִן בְּנֵי יִתְרוֹ חָמוּי דְּמֹשֶׁה, דְּעֵבְדוּ קִנְא בְּמִדְבָּרָא, כְּהֵאֵי דְרוּר, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תהלים פד) וַדְרוּר קֵן לָהּ. בְּגִין לְמַלְעֵי בְּאוּרֵייתָא. דְּאוּרֵייתָא לָא בְּעֵיא תְּפַנּוּקִין, וְלֹא סְחוּרְתָא, אֲלֵא לְאַעְמְלָא בְּהַ יִמְמָא וְלִילֵי. בְּגִין כְּףָּ נְטִלוּ לְמִדְבָּרָא, מַעֲנוּגָא דִּירִיחוֹ, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שופטים א) וּבְנֵי קִינֵי חוֹתָן מֹשֶׁה עָלוּ מְעִיר הַתְּמָרִים וְגו'.

וְאֵתָה עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאֵהֲנֵי לְמֹשֶׁה בְּבֵיתִיהּ. וּמֹשֶׁה כָּלְלָא דְכָל יִשְׂרָאֵל הָוָה. וְתוּ, בְּגִין דְּאוּלִּיף פְּרִשְׁתָּא חֲדָא יִתִּיר בְּאוּרֵייתָא, וּבְדָא עֵבִיד חֶסֶד עִם יִשְׂרָאֵל.

אֲמַאי קָא אֵתָא הֵכָא מְלָה דָּא בְּמִלְחַמְתָּא דְּעַמְלָק. אֲלֵא אָמַר שָׂאוּל, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, מְכַל שְׂאָר אוּמִין דְּעַלְמָא לָא הָוָה מָאֵן דְּאִזְדְּוּג לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְקַטְרָגָא לְהוּ, אֲלֵא עַמְלָק, וְהוּא עֵבֵד בֵּישׁ לְיִשְׂרָאֵל וְאַגַּח קָרְבָּא בְּהוּ, וְאַנְתָּ אֶקְדַּמְתָּ לְהוּ שְׁלָם, וְעַבְדַּת חֶסֶד עִם כְּלָהוּ, וּבְגִינֵי כְּףָּ לִית אֲנִתָּ כְּדָאי לְאַתְחַבְּרָא בְּהוּ.

וְרָא עוֹד, אֲלֵא מַה כְּתִיב בֵּיהּ בִּיתְרוֹ, (שמות יח) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוֹתָן מֹשֶׁה עוֹלָה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים, דְּהוּא אֶקְרִיב קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְאַתָּא לְאַתְגְּיָרָא. מָאי קָא מִיִּירֵי. דְּקָרְבְּנִיהּ (דף ט' ע"ב) חָשִׁיב קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אֶקְרִיב קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, כְּתִיב, (שמות יב) וַיִּבְּא אֶהָרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָכַל לֶחֶם עִם חוֹתָן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים דִּיִּיקָא. מְפָאֵן אוּלִּיפְנָא דְכָל מָאֵן דְּאֶקְרִיב קָרְבָּנָא בְּרַעוּתָא דְּלְבָא, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אִזְדְּמֵן לְקַבְּלִיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א-טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקִּינִי. מִי הוּא הַקִּינִי? אֵלוּ בְנֵי יִתְרוֹ, חָמוּי שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁעָשׂוּ קֵן בְּמִדְבָּר כְּמוֹ הַדְרוּר הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (תהלים פב) וַדְרוּר קֵן לָהּ, כְּדֵי לְלַמֵּד תּוֹרָה. שְׂתוֹרָה לֹא צְרִיכָה תְּפַנּוּקִים וְלֹא סְחוּרָה, אֲלֵא לְעַמֵּל בְּהַ יוֹמָם וְלִילָהּ. מִשׁוּם כְּףָּ נִסְעוּ לְמַדְבָּר מִהַעֲנָג שֶׁל יְרִיחוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (שופטים א) וּבְנֵי קִינֵי חוֹתָן מֹשֶׁה עָלוּ מְעִיר הַתְּמָרִים וְגו'.

וְאֵתָה עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִשׁוּם שְׂנִתָּן לְמֹשֶׁה לְהַנּוֹת בְּבֵיתוֹ, וּמֹשֶׁה הָיָה כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, מִשׁוּם שְׂלַמֵּד פְּרִשָׁה אַחַת יוֹתֵר בְּתוֹרָה, וּבְזֶה עֲשָׂה חֶסֶד עִם יִשְׂרָאֵל.

כְּמָה כָּא הַדְּבָר הַזֶּה כָּאֵן בְּמִלְחַמַּת עַמְלָק? אֲלֵא אָמַר שָׂאוּל, כְּשִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, מְכַל שְׂאָר אֲמוֹת הָעוֹלָם לֹא הָיָה מִי שִׁיזְדוּג עִם יִשְׂרָאֵל לְקַטְרָג לְהֵם, אֲלֵא רַק עַמְלָק, וְהוּא עֲשָׂה רַע לְיִשְׂרָאֵל וְעַרְףַּ בְּהֵם קָרְב, וְאַתָּה הִקְדַּמְתָּ לְהֵם שְׁלוֹם וְעֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם כָּלֵם, וּמִשׁוּם כְּףָּ אֵין אַתָּה כְּדָאי לְהַתְחַבֵּר עִמָּהֶם.

וְרָא עוֹד, אֲלֵא מַה כְּתוּב בִּיתְרוֹ? (שמות יח) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוֹתָן מֹשֶׁה עֲלֵה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים, שֶׁהוּא הַקְּרִיב קָרְבָּן לְקוּדְשׁ בְּרוּף־הוּא וּכְּאֵ לְהַתְגַּיֵּר. מַה זֶה אוֹמֵר? שְׂקָרְבְּנוּ חָשׁוּב לְפָנֵי הַקּוּדְשׁ בְּרוּף־הוּא. וּמִשׁוּם שֶׁהוּא הַקְּרִיב קָרְבָּן לְקוּדְשׁ־בְּרוּף־הוּא, כְּתוּב וַיִּבְּא אֶהָרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָכַל לֶחֶם עִם חוֹתָן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים דִּוְקָא. מְכָאֵן לְמַדְנֵוּ, שְׂכָל מִי שְׂמַקְרִיב קָרְבָּן בְּרַצוֹן הַלֵּב, הַקּוּדְשׁ בְּרוּף־הוּא מְזַדְּמֵן לְעַמְתּוֹ.